

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENCİ SEÇME SINAVINA (ÖSS) YÖNELİK TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

AN INVESTIGATION OF THE ATTITUDES OF STUDENTS' TOWARD THE STUDENT SELECTION EXAMINATION (SSE) THROUGH A NUMBER OF VARIABLES

Gülay EKİCİ *

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin Öğrenci Seçme Sınavına yönelik tutumlarını bazı değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara'daki üç özel dershanenin 258 öğrencisi oluşturmuştur. Veriler likert tipi tutum ölçeği ile toplanmıştır. Tutum ölçeğinin Cronbach-alfa değeri 0.88 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde frekans, t testi, tek yönlü varyans analizi ve tutum ölçeği için faktör analizi kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre; öğrencilerin Öğrenci Seçme Sınavına yönelik tutumları öğrencilerin özel dershaneye gidip-gitmeme durumuna göre değişmektedir. Oysa öğrencilerin cinsiyetine, sınava girip-girmeme durumuna, tercih ettikleri bölüme ait puan türüne, lise türüne ve sınıflara göre değişmemektedir.

Anahtar Sözcükler: öğrenci seçme sınavı (öss), tutum, öğrenci seçme sınavına yönelik tutum.

ABSTRACT: The purpose of this research is to investigate the attitudes of students toward the Student Selection Examination based on some variables. The research group consisted of 258 students from three private institutions in Ankara. A Likert type attitude scale was used in data collection. Cronbach-alpha for the attitude scale was found to be 0.88. In statistical analysis, frequency, arithmetical mean, t-test, ANAVO and factor analysis were performed. According to the statistical analysis, attitudes of the students were affected by attending a private course. However, attitudes of the students, taking the Student Selection Examination, did not change by their sex, types of scores, types of high school and grades.

Keywords: student selection examination (SSE), attitude, attitudes toward student selection examination

1. GİRİŞ

Ülkemizde her yıl farklı liselerden mezun olan binlerce genç üniversiteye giriş sınavına girmektedir. Dünyada genç nüfusu en fazla olan ülkelerden biri durumunda bulunan ülkemizde, öğrenci sayısının fazla olması ve yükseköğretim kurumlarının kontenjanlarının yetersiz kalması sınava giren öğrenciler arasında seçim yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Ülkemizde üniversiteye giriş, 1974 yılından bu yana ÖSYM-Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından düzenlenen merkezi sınavla yapılmaktadır. 1980 yılına kadar sınavlar tek aşamalı olarak yapılmıştır. 1981 yılından sonra ise sınav iki aşamalı olarak yapılmaya başlanmıştır. 1987 yılına kadar sınavın birinci aşaması Öğrenci Seçme Sınavı-ÖSS adı altında "seçme", ikinci aşaması olan Öğrenci Yerleştirme Sınavı-ÖYS birinci aşamada seçilen adayları "yerleştirme" amacını taşımakta iken, 1987 yılından itibaren her iki sınav da hem seçme hem de yerleştirme amacına dönük olarak kullanılmaya başlanmıştır (Dökmen, 1992). 1999 yılında sınav sisteminde gerçekleştirilen bir değişiklikle ÖYS kaldırılmış ve tüm yükseköğretim programlarına öğrenci seçme ve yerleştirme ÖSS ile yapılmaya başlanmıştır (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM], 1999). Üniversiteye giriş sınavı son yıllarda özellikle medya araçlarının da artması ve konuya yoğun dikkat çekilmesiyle birlikte, sayıları 1.5 milyona yaklaşan genç bir grubun başarılı olabilmek, bir yükseköğretim programını kazanarak eğitim almaya hak kazanmak adına yarıştığı, dolayısıyla toplumun büyük bir kesiminin ilgilendiği bir konu haline gelmiştir. Çünkü bu sınav tüm öğrencilerin ve onların velilerinin hayatında son derece önemli bir yere sahiptir. Bu sınav sonunda sınavı kazanan öğrenciler öğrenim görmek istedikleri meslek branşlarında öğrenim görmeye hak kazanmaktadırlar. Sınav sonunda öğrencilerin öğrenim görmek istedikleri meslek dallarına göre sözel ağırlıklı ÖSS puanı, sayısal ağırlıklı ÖSS puanı, eşit ağırlıklı ÖSS

* Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, ekici@gazi.edu.tr

puanı ve yapılan yabancı dil sınavına girdikleri taktirde yabancı dil ağırlıklı ÖSS puanı hesaplanmaktadır (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM], 2001).

Öğrencileri ve öğrencilerin yaşadığı toplumdaki bireyleri ilgilendiren bu sınavda öğrencilerin başarıları pek çok faktöre bağlıdır. Literatür incelendiğinde bu faktörleri inceleyen pek çok araştırmaya rastlanmaktadır. Bu araştırmaların, *özel dershanelerin öğrenci başarısındaki rolü* (Arslan ve Öztürk, 2001; Köse, 1990b; Morgil, Yılmaz & Geban, 2001; Yiğit ve Akdeniz, 2001; Şirin, 2000), *lise türleri-üniversiteye giriş ilişkisi* (Köse, 1990a; Titrek, 2003), *Öğrenci Seçme Sınavında çıkan sorularla öğrenci başarısı arasındaki ilişki* (Yılmaz, Atav, Erökten & Morgil, 2000; Morgil, Yılmaz, Seçken & Erökten, 2000; Atav, Yılmaz, Yaman & Soran, 2000; Çepni ve Kaya, 2002; Doymuş, Canpolat, Pınarbaşı & Bayrakçeken, 2000), *sınav kaygısı ve kaygı ölçeği* (Bozkurt, 1998; Buran ve Şimşek, 2000; Erkan, 1991; Kaymak, 1987; Kutlu, 2001; Öner, 1990; Sargın, 1990; Şahin, 1985), *iki aşamalı ve tek aşamalı olan sınav sisteminin karşılaştırılması* (Kelecioğlu, 2003a), *öğrencilerin sınav hakkındaki görüşleri ve sınavın öğrenimlerine etkisi* (Kelecioğlu, 2002; Kelecioğlu, 2003b) vb konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Belirtilen bu çalışma boyutlarının yanında öğrencilerin ÖSS’ deki başarılarında son derece önemli olan bir boyut da öğrencilerin ÖSS’ ye yönelik tutumlarıdır. Son beş yıl içinde konuyla ilgili yapılmış olan ve yukarıda belirtilen araştırmalar arasında öğrencilerin ÖSS’ ye yönelik tutumlarıyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Baykul (1990), tarafından yapılmış olan “*İlkokul beşinci sınıftan lise ve dengi okulların son sınıflarına kadar matematik ve fen derslerine karşı tutumda görülen değişmeler ve öğrenci seçme sınavındaki başarı ile ilgili olduğu düşünülen bazı faktörler*” adlı araştırma bu konuda yapılmış olan oldukça kapsamlı bir araştırmadır. Bu çalışma, özellikle, konunun öğretim kademeleri açısından geniş bir perspektifle araştırılması yönünden oldukça önemlidir.

Türkiye’nin sosyo-ekonomik, kültürel, toplumsal vb. yönlerden gelişmesinde önemli rol oynayacak olan gençlerin, üniversite sınavıyla ilgili tutumlarının bilinmesi, olumsuz tutumlar karşısında çözüm yollarının belirlenmesi, hem gençler için hem de toplumun geleceği için son derece önem taşımaktadır.

Bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak bireyin dünya hakkındaki sürekli ya da geçici varsayımlarını, diğer insanlardan beklentilerini, kendine benzer insanlarla değişik olanlar arasındaki farklılıkları değer ve bakış açılarını, neyin doğru neyin yanlış olduğuna ve neye yaklaşması, neden kaçınması gerektiğine ilişkin duygu ve inançları içeren (Tolan, İsen & Batmaz, 1985) *tutumlar* bireylerin hayatındaki tüm konularda olduğu gibi ÖSS konusunda da öğrenci başarısını, çalışma isteğini ve performansını etkileyen en önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin ÖSS’ye yönelik tutumları olumlu ise sınava yönelik hazırlıklarının daha iyi olması, hazırlıkları istekli ve keyifli yapmaları ve sınavda da başarılı olmaları beklenir.

Öğrencilerin ÖSS’ye yönelik tutumlarını etkileyen hem kişisel hem de çevresel pek çok faktör bulunmaktadır. Önemli olan bu faktörlerin öğrencilerin ÖSS’ye yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirlemektir. ÖSS’ye hazırlanan bir genç, bir yandan ergenlik döneminin sorunları ile başa çıkmaya çalışırken, diğer taraftan da eğitim alacağı mesleği belirleyen bir sınava hazırlanmanın verdiği tedirginlik, kaygı ve stres içindedir. Bu nedenle, bu araştırma, gençlerin yaşamlarında dönüm noktası olarak kabul edilen ÖSS’ye yönelik tutumlarının ve tutumlarına etki eden farklı değişkenlerin incelenmesi yönünden oldukça önem taşımaktadır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırma, öğrencilerin ÖSS’ye yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu temel amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin ÖSS’ye yönelik tutum puanlarının dağılımı nasıldır?
2. Öğrencilerin ÖSS’ye yönelik tutumlarında,
 - cinsiyete,
 - ÖSS’ye girip-girmeme durumuna,
 - ÖSS’ de tercih edilen meslek alanına ait puan türüne,

- kayıtlı-mezun olduğu lise türüne,
- sınıflara,
- daha önceden özel dershaneye gidip-gitmeme durumuna, göre anlamlı bir fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırma “betimsel tarama” yöntemiyle yapılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili merkezinde bulunan üç özel dershaneye kayıtlı 258 öğrenci oluşturmuştur.

2.2. Verileri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgiler formu ve “Öğrenci Seçme Sınavına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır (EK 1).

2.2.1. Öğrenci Seçme Sınavına Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Tutum ölçeği 5’li likert tipi 6’sı olumlu, 6’sı olumsuz olmak üzere toplam 12 tutum cümlesi içermektedir. Ölçekteki olumlu maddeler "Kesinlikle Katılıyorum=5", "Katılıyorum=4", "Kararsızım=3", "Katılmıyorum=2" ve "Kesinlikle Katılmıyorum=1" seçenekleriyle 5'ten 1'e doğru puanlanırken, olumsuz maddeler ise tamamen tersi seçeneklerle 1'den 5'e doğru puanlanmıştır.

Öğrenci Seçme Sınavına Yönelik tutum ölçeği hazırlanırken aşağıdaki süreçler gerçekleştirilmiştir.

- 50 öğrenciye “Öğrenci Seçme Sınavı hakkındaki duygu, düşünce ve görüşleriniz nelerdir? yazınız” olarak ifade edilen bir tek bir soru sorulmuştur. Bu çalışma sonunda öğrencilerin yazdıkları her maddenin tek tek kontrol edilmesiyle 40 madde ortaya çıkmıştır.
- Belirlenmiş olan 40 madde için uzman kanısına başvurulmuş ve bu kapsamda ölçek maddeleri dershanelerde çalışan 22 öğretmene ve ayrıca Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinde okuyan 15 öğrenciye verilmiştir.
- Öğretmen ve üniversite öğrencilerinin eleştiri ve önerileri doğrultusunda yeniden düzenlenen ölçek 35 madde olarak son haline ulaştırılmıştır. Bu ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0.76 olarak bulunmuştur.
- Son hali verilen ölçek ön uygulama için, ÖSS’ye hazırlık dershanelerine devam eden toplam 130 öğrenciye uygulanmıştır.
- Tutum ölçeği madde analiz çözümlemesi ve Varimax Faktör Analizi ile yapılan döndürme işlemi sonunda, ölçekte özdeğeri (eigenvalue) 1'den büyük dört faktör bulunmuştur. Ayrıca Öğrencilerin Seçme Sınavına Yönelik Tutum Ölçeğinin geçerlik çalışmalarında ilk aşama olarak ölçme aracının uygulanması sonucu elde edilen verilerin örneklem grubuna uygunluğu 0.001 düzeyinde KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0.82, Barlett Testi değeri 3256.28 olarak bulunmuştur.
- Ölçekteki dört faktörün özdeğerleri sırasıyla 13,05, 1,83, 1,37 ve 1,05'dir. Bu değerlerin tümü 1'in üzerindedir. Diğer taraftan, faktörlerin açıkladıkları varyans yüzdeleri de sırasıyla 68,01, 8,46, 3,07 ve 2,83'dür. Dört faktörün tümü, toplam varyansın % 82,37'sini açıklamaktadır. Kabul edilebilir miktar olan % 41'in (Kline, 1994) oldukça üstünde olan bu varyans miktarının, ölçeğin dört faktörden oluşan bir ölçek olarak değerlendirilmesine olanak verdiği kabul edilmiştir.
- Ölçek taslağında yer alan toplam 35 maddenin dört faktöre dağılımını görmek ve maddelerden hangilerinin ölçekte kalacak nitelikte olduğunu belirlemek amacıyla temel bileşenler ve Varimax tekniği ile döndürme işlemi yapılmıştır. Çözümleme ve döndürme sonuçlarına göre, birinci faktörde toplam 17 madde, ikinci faktörde 10 madde, üçüncü faktörde toplam 5 madde ve dördüncü faktörde toplam 3 madde yer almıştır. Daha sonra tüm maddelerin birbirinden bağımsız anlamlı faktörlere ayrılıp ayrılmadığının belirlenmesi için tekrar döndürme işlemi

yapılmıştır. İkinci döndürme işleminde de ilk yapılan analiz sonunda anlamlı olan aynı 17 madde ilk faktörde tekrar ortaya çıkmıştır. Buna göre, ilk faktörde faktör yükü en az 0.45 ve üzerinde olan maddeler seçilmiştir. Bu işlem sonunda ilk faktörde yer alan 12 maddenin tek boyutlu bir ölçeği oluşturabildiği ve öğrencilerin ÖSS'ye yönelik genel tutumlarını açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Son aşamada tutum ölçeğinin güvenilirlik katsayısının hesaplanması çalışması yapılmış ve ölçeğe Cronbach Alpha uygulanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde frekans, aritmetik ortalama, bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi-ANOVA ve tutum ölçeğinin hazırlanmasında faktör analizi kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS-10.0 programı yardımıyla değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Öğrencilerin ÖSS'ye Yönelik Tutum Puanları

Öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutum ölçeğinin puanlaması Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin ÖSS'ye Yönelik Tutum Ölçeğinin Puanlaması

	olumlu madde	olumsuz madde
Kıs. katılıyorum	5 (6x5= 30)	1 (6x1= 6)
Katılıyorum	4 (6x4= 24)	2 (6x2= 12)
Kararsızım	3 (6x3= 18)	3 (6x3= 18)
Katılmıyorum	2 (6x2= 12)	4 (6x4= 24)
Kıs. Katılmıyorum	1 (6x1= 6)	5 (6x5= 30)

Tablo 1' de ölçekte yer alan olumlu ve olumsuz maddelerin puanlaması görülmektedir. Buna göre ÖSS'ye yönelik tutum ölçeği 12 maddeden oluştuğu için öğrenciler ölçekten en az 12 (12x1) ve en fazla 60 (12x5) puan alabilmektedirler. Belirtilen puan durumuna göre öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutum puanlarının dağılımı şöyledir (Tablo 2):

Tablo 2. Öğrencilerin ÖSS'ye Yönelik Tutum Puanlarının Durumu

N	\bar{X}	SS	mod	ranj	Min - Max puanlar
258	39,0	11,6	55,0	41	19,0-55,0

Tablo 2'de görüldüğü gibi öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutum puanı ortalaması $\bar{X} = 39,00$ olarak bulunmuştur. Bu değer ölçekte katılıyorum seçeneğinde yer almaktadır.

3.2. Öğrencilerin ÖSS'ye Yönelik Tutum Puanlarının Farklı Değişkenlere Göre Analizi

3.2.1. Cinsiyet

Tablo 3'de öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutum puanlarının cinsiyete göre analizine ait sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Tutum Puanları Arasındaki Farklar

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Kız	114	39,22	12,23	0,86	0,39
Erkek	144	37,99	10,23		

Tablo 3'de görüldüğü gibi cinsiyete göre öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum öğrencilerin sınava yönelik tutum

puanlarının cinsiyete bağlı olarak değişmediğini ifade etmektedir. Diğer taraftan kız öğrencilerin tutum puanları ortalaması ($\bar{X}=39,22$) erkek öğrencilerin tutum puanı ortalamasına ($\bar{X}=37,99$) göre daha büyük çıkmıştır.

3.2.2. ÖSS'ye Girip-Girmeme Durumu

Tablo 4'de öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutum puanlarının ÖSS'ye daha önceden girip- girmeme durumuna göre analizine ait sonuçlara yer verilmektedir.

Tablo 4. ÖSS'ye Girip-Girmeme Durumuna Göre Öğrencilerin Tutum Puanları Arasındaki Farklar

ÖSS'ye	N	\bar{X}	SS	t	p
En Az Bir Defa Girdim	91	37,64	11,97	1,48	0,14
Girmedim	167	39,88	10,98		

Tablo 4'de görüldüğü gibi araştırma grubunda yer alan öğrenciler arasında daha önceden ÖSS'ye en az bir defa giren ve ÖSS'ye hiç girmemiş olan öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin sınava yönelik tutum puanlarının daha önceden ÖSS'ye en az bir defa girme ve ÖSS'ye hiç girmemiş olma durumlarına bağlı olarak değişmediğini ifade etmektedir. Fakat ÖSS'ye girmemiş olan öğrencilerin bu sınava yönelik tutum puanları ortalamaları ($\bar{X}=39,88$), ÖSS'ye en az bir defa girmiş ve bir üniversitede öğrenim görmeye hak kazanamamış olan öğrencilerin tutum puanları ortalamasından ($\bar{X}=37,64$) daha büyük olduğu tespit edilmiştir.

3.2.3. ÖSS' de Tercih Edilen Meslek Alanına Ait Puan Türü

Tablo 5'de öğrencilerin üniversite eğitimi görmek istedikleri meslek alanının gerektirdiği puan türüne göre sınava yönelik tutum puanları ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılığını test etmek için tek yönlü varyans analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 5. ÖSS' de Tercih Edilen Meslek Alanına Ait Puan Türüne Göre Öğrencilerin Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	321,32	3	107,10	0,78	0,50
Grup içi	34653,25	254	136		
Toplam	34974,57	257			

Tablo 5'de görüldüğü gibi tek yönlü varyans analizi sonucunda F değeri 0,78 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu durum öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının üniversite eğitimi görmek istedikleri meslek alanının gerektirdiği puan türüne göre istatistiksel olarak değişmediğini göstermektedir.

3.2.4. Öğrencilerin Kayıtlı- Mezun Olduğu Lise Türü

Tablo 6'da öğrencilerin kayıtlı-mezun oldukları lise türüne göre tutum puanları ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılığını test etmek için tek yönlü varyans analizine ait sonuçlar verilmiştir.

Tablo 6. Lise Türüne Göre Öğrencilerin Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	96,26	2	48,13	0,35	0,70
Grup içi	34878,31	255	136,77		
Toplam	34974,57	257			

Tablo 6'da yer alan tek yönlü varyans analizi sonucunda 0,35 bulunan F değeri 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu durum öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının kayıtlı-mezun oldukları lise türüne göre değişmediğini ifade etmektedir.

3.2.5. Öğrenim Görülen Sınıflar

Tablo 7'de öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre tutum puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını istatistiksel olarak test etmek için tek yönlü varyans analizine ait sonuçlara yer verilmektedir

Tablo 7. Sınıflara Göre Öğrencilerin Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	715,69	3	238,56	1,76	0,15
Grup içi	34258,88	254	134,87		
Toplam	34974,57	257			

Tablo 7'de görüldüğü gibi varyans analizi sonucunda F değeri 1,76 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.05 düzeyinde anlamlı değildir. Bu durum öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri sınıflara göre istatistiksel olarak değişmediğini ifade etmektedir.

3.2.6. Daha Önceden Özel Dershaneye Gidip-Gitmeme Durumu

Tablo 8'de öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutum puanlarının ÖSS'ye hazırlık amacıyla özel bir dershaneye gidip-gitmeme durumuna göre analizine ait sonuçlara yer verilmektedir.

Tablo 8. Daha Önceden Özel Dershaneye Gidip-Gitmeme Durumuna Göre Öğrencilerin Tutum Puanları Arasındaki Farklar

Dershaneye	N	\bar{X}	SS	t	p
Gittim	171	39,43	11,92	1,99	0,04*
Gitmedim	87	36,43	11,18		

*p<0.05

Tablo 8'de görüldüğü gibi daha önceden özel dershaneye gidip-gitmeme durumuna göre öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca daha önceden özel dershaneye gittiğini ifade eden öğrencilerin tutum puanı ortalamasının ($\bar{X} = 39,43$) özel dershaneye daha önceden hiç gitmediğini belirten öğrencilerin tutum puanları ortalamasına ($\bar{X} = 36,43$) göre daha büyük olması da, ÖSS'ye yönelik tutum puanlarında daha önceden dershaneye giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğunu ifade etmektedir. Morgil, Yılmaz & Geban da (2001) yaptıkları araştırma sonuçlarında özel dershanelerde yapılan eğitim sürecinde öğrenci başarısının arttığını tespit ederlerken, Baykul'un (1990) araştırmasında da öğrencilerin yarısının ÖSS'ye hazırlanmada özel dershanelere devam etme yolunu kullandıkları tespit edilmiştir. Bu araştırma sonucuyla ilişkilendirildiğinde özel dershanelerin öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarını da olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz. Bu durum dershanelerde öğrencilerin yoğun bir şekilde sınava konsantre edilmesi ve sınava yönelik hazırlık çalışmaları yaptırılmasıyla ilişkilendirilebilir. Ayrıca araştırma grubuna giren öğrencilerin yaklaşık üçte birinin daha önceden herhangi bir nedenden dolayı dershaneye gitmiş olması Şirin'in (2000) yaptığı araştırma sonuçlarıyla uyum göstermektedir. Çünkü artık sistemde pek çok öğrenci dershaneye gitmeden sınavları kazanamayacaklarını düşünmektedirler. Ayrıca dershanelerde verilen rehberlik hizmetleri öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bireysel, ailesel ve toplumsal yönleri, nedenleri ve doğurguları açısından çok yönlü ele alınıp tartışılan üniversiteye giriş sınav sistemi Türkiye' de güncelliğini hiç kaybetmeyen bir konudur (Yeşilyaprak, 2000). Türkiye'de ortaöğretim kurumlarından mezun olmuş ve yükseköğretim

kurumlarına devam etmek isteyen öğrencilerin sayısı ile yükseköğretim kurumlarının öğrenci alma kapasitesi arasındaki dengeler son otuz yıldan bu yana oldukça hızlı bir büyüme eğilimi göstermektedir. Dolayısıyla bu büyüme kişilerin ve kurumların sorunlarının büyümesine, başta gençler olmak üzere tüm aileleri etkisi altına alan bir stres dönemini ifade etmektedir. Böylesine önemli bir dönemin başarıyla, atlatılması için özellikle öğrencilerin sınav hakkındaki duygu, düşünce ve dolayısıyla tutumlarının belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu açıdan bu çalışma hem öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından belirlenmesi hem de çalışmada kullanılan öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi açısından alana katkı sağlayabilecek niteliktedir.

Tutumlar oldukça zor ve bir süreç sonunda değiştirilebilen davranışlardır. Bu nedenle öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının belirlenmesi ve öğrencilerin bu sınava hazırlık dönemine olumlu tutumlarla girmesini sağlamak sınavdaki başarısının da artmasına neden olacaktır.

Bu araştırma temel olarak; öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonunda şu önemli sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu belirlenmiştir.
2. Cinsiyete göre öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
3. ÖSS'ye daha önceden giren öğrencilerle ÖSS'ye hiç girmemiş olan öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur.
4. Öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının üniversite öğrenimi görmek istedikleri meslek alanlarının gerektirdiği puan türüne göre istatistiksel olarak değişmediği belirlenmiştir.
5. Öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının kayıtlı-mezun oldukları lise türüne göre değişmediği belirlenmiştir.
6. Öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri sınıflara göre değişmediği tespit edilmiştir.
7. Öğrencilerin daha önceden sınava hazırlık amacıyla özel bir dershaneye gidip-gitmeme durumuna göre ÖSS'ye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın daha önceden özel dershaneye gitmiş olan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma da elde edilen bu sonuçlar ışığında şu önerilere yer verilebilir:

- Hem dershanelerde hem de okullarda görev yapan rehber öğretmenler ve uzmanlar öğrencilerin ÖSS'ye yönelik olumlu tutumlar kazanmalarında yardımcı olmalıdırlar.
- Okullar ve dershaneler öğrencilerin ÖSS'de yüksek başarılar kazanabilmeleri yönünde işbirliği yapmalıdırlar. Çünkü araştırma sonucu öğrencilerin sınavda başarılı olabilmek adına özel dershanelere gerçekten büyük güven duyduklarını ve ÖSS'ye yönelik tutumlarının değişmesinde dershanelerin önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.
- Öğrencilerin ÖSS'ye yönelik tutumlarının bu çalışmada kullanılan değişkenler açısından veya farklı değişkenler açısından daha büyük araştırma grupları üzerinde incelendiği araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Arslan, M. ve Öztürk, A. (2001). Özel dershanelerin üniversite sınavına ilk girişte kazanamayan öğrencilere ÖSS'deki puan getirisi. *Eğitim Araştırmaları*, 5, 15-20.
- Atav, E., Yılmaz, A. ve Soran, H. (2000). Öğrencilerin 1996-1997 ÖSS ve ÖYS biyoloji sorularındaki başarılarının karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 35-41.
- Baykul, Y. (1990). *İlkokul beşinci sınıftan lise ve dengi okulların son sınıflarına kadar matematik ve fen derslerine karşı tutumda görülen değişimler ve öğrenci seçme sınavındaki başarı ile ilgili olduğu düşünülen bazı faktörler*. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları, 1.
- Bozkurt, N. (1998). *Lise öğrencilerinin okul başarısızlıklarının altında yatan depresyonla ilişkili olumsuz otomatik düşünme kalıpları*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, yayınlanmamış doktora tezi.

- Buran, G. ve Şimşek, Ş. (2000). Üniversite sınavına hazırlanan gençler ve kaygı. *Çağdaş Eğitim*, 25(265), 29-34.
- Çepni, S. ve Kaya, A. (2002). *ÖSS sınavının liselerde fizik eğitim ve öğretimine etkileri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Uluslar Arası Katılımlı 2000'li Yıllarda I. Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu bildiri özetleri kitabı (ss.177), 29-31 Mayıs 2002.
- Doymuş, K., Canpolat, N., Pınarbaşı, T. ve Bayrakçeken, S.(2000). *1999-ÖSS kimya sorularının düzey ve içerik yönünden değerlendirilmesi*, (ss.203), IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi 2000.
- Dökmen, Ü. (1992). *T.C. yükseköğretim kurulu öğrenci seçme ve yerleştirme merkezi, kuruluşu, gelişmesi, çalışması*. Ankara, ÖSYM Yayınları.
- Erkan, S. (1991). *Sınav kaygısının öğrenci seçme sınavı başarısı ile ilişkisi*, Ankara Üniversitesi, Ankara, yayınlanmamış doktora tezi.
- Kaymak, D. A. (1987). Sınav kaygısı envanterinin Türkçe formunun oluşturulması ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 6(12), 55-62.
- Kelecioğlu, H. (2002). Ortaöğretim öğrencilerinin üniversiteye giriş sınavları ve sınavın öğrenimlerine etkisi hakkındaki görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 135-144.
- Kelecioğlu, H. (2003a). Ortaöğretim başarı puanlarının üniversiteye girişte ve iki aşamalı sınavda uygulanan ÖYS, ÖSS ve tek aşamalı sınavda uygulanan ÖSS ile ilişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 70-78.
- Kelecioğlu, H. (2003b). Ortaöğretim öğrencilerinin üniversiteye giriş sınavları ve sınavın öğrenimlerine etkisi hakkındaki görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 135-144.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. London: Routledge.
- Köse, M.R. (1990a). Üniversiteye giriş ve liselerimiz. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 51-60.
- Köse, M.R. (1990b). Aile sosyo ekonomik durumu, lise özellikleri ve üniversite sınavlarına hazırlama kurslarının eğitimsel başarı üzerindeki etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 76(14), 57-65.
- Kutlu, Ö. (2001). Ergenlerin Üniversite Sınavına İlişkin Kaygıları. *Eğitim ve Bilim*, 26(121), 12-23.
- Morgil, İ., Yılmaz, A. ve Geban, Ö. (2001). Özel dershanelerin üniversiteye girişte öğrenci başarısına etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 89-96.
- Morgil, İ., Yılmaz, A., Seçken, N. ve Erökten, S. (2000). Üniversiteye giriş sınavında özel dershaneler ve öz-de- bir tarafından uygulanan ÖSS deneme sınavlarının öğrenci başarısına katkısının ölçülmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 96-103.
- Öner, N. (1990). *Sınav kaygısı envanteri el kitabı*. İstanbul: Yüksek Öğretimde Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme Vakfı Yayını, (1).
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (1999). *Öğrenci seçme sınavı kılavuzu*. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2001). *2001-ÖSS sınav kılavuzu*. Ankara.
- Sargın, N. (1990). *Lise I. ve III. sınıf öğrencilerinin durumluk sürekli kaygı düzeylerinin belirlenip karşılaştırılması*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Şahin, M. (1985). *Başarı düzeyi farklı üç grup lise öğrencisinin kaygı düzeyi yönünden karşılaştırılması*, Ankara Üniversitesi, Ankara, yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Şirin, H. (2000). Eğitim sisteminde özel dershaneler. *Eğitim Yönetimi*, 23, 387-410.
- Titrek, O. (2003). İki basamaklı (1998) ve tek basamaklı (1999) üniversiteye giriş sınav sonuçlarının okul türlerinin başarılarına göre karşılaştırılması. *Eğitim Araştırmaları*, 11, 177-186.
- Tolan, B., İsen, G. ve Batmaz, U. (1985). *Ben ve toplum*. Ankara: Teori Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, A., Atav, E., Erökten, S. ve Morgil, F. İ. (2000). Çeşitli öğrenci gruplarının ÖSS ve ÖYS kimya sorularına ait başarı yüzdelerinin karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 177-184.
- Yiğit, N. ve Akdeniz, A. R. (2001). *Lise fen grubu öğrencilerinin özel dershanelere yönelme nedenleri*. Maltepe Üniversitesi. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildiriler (ss.515-520), İstanbul, 7-8 Eylül 2001.

EK 1. Öğrenci Seçme Sınavına Yönelik Tutum Ölçeğinin Maddeleri ve Bu Maddelerin Tek Faktördeki Faktör Yükleri

+/-	<i>Maddeler</i>	<i>Faktör yükü</i>
1. -	<i>Öğrenci Seçme Sınavı ifadesini duyunca heyecanlanıyorum ve kalp atışlarım değişiyor.</i>	0.87
2. -	Öğrenci Seçme Sınavı ifadesini duyduğumda strese giriyorum.	0.76
3. +	Öğrenci Seçme Sınavına çalışmaktan zevk alıyorum.	0.81
4. -	Öğrenci Seçme Sınavına yönelik çalışma yaparken çok sıkılıyorum.	0.70
5. -	Öğrenci Seçme Sınavında başarılı olacağımı düşünmüyorum.	0.70
6. -	Öğrenci Seçme Sınavının bana hayatla ilgili çok şey kazandıracığına inanmıyorum.	0.72
7. +	Okuldaki derslere göre Öğrenci Seçme Sınavına çalışmaktan daha çok hoşlanıyorum.	0.75
8. +	Öğrenci Seçme Sınavına çalışırken zamanın nasıl geçtiğini anlayamıyorum.	0.82
9. +	Öğrenci Seçme Sınavında çok yüksek bir puanla istediğim bölümü kazanacağımı düşünüyorum.	0.72
10. +	Öğrenci Seçme Sınavının çok zor bir sınav olmadığını düşünüyorum.	0.77
11. +	Öğrenci Seçme Sınavına hazırlanırken sevdiğim pek çok konuyu tekrar etme fırsatı buluyorum.	0.85
12. -	Başka bir tercihim olsa Öğrenci Seçme Sınavına hazırlanmak istemem.	0.71